

Уроки грецької для України...

Не буде великим перебільшенням сказати, що досить високий рівень підтримки ідеї вступу до Європейської спільноти серед українців більше пов'язаний з очікуваннями на негайне покращення матеріального становища населення, ніж свідомим вибором нації. Причини такої «прикладної» зовнішньополітичної орієнтації полягають не лише у відносній бідності більшості населення України, а й у практичній відсутності аргументованої та ефективної програми інформування населення щодо необхідності участі України в Європейському Союзі.

За даних умов цікавим видається дослідження досвіду країн, які свого часу вступали до Європейської спільноти на умовах, подібних до тих, які визначають сьогодні Україну. Зокрема, автора зацікавили соціально-економічні зміни, що відбулися в Греції впродовж 70-х років XX — початку XXI ст.

Слід зазначити, що процес інтеграції Греції в ЄС розпочався наприкінці 50-х років XX ст., а в 1961 р. вона стала асоційованим членом Європейських співтовариств. При цьому соціально-еко-

номічні показники жодним чином не відповідали нормативам вступу. Фактично, це був політичний акт із боку ЄС, спрямований на включення Греції до сфери впливу даного об'єднання і недопущення подальшого посилення впливу США та СРСР в регіоні. Подальший процес інтеграції був перерваний у зв'язку з приходом до влади в Греції режиму т.зв. чорних полковників, після чого політичні зв'язки з ЄС були заморожені. Цікавим моментом є той факт, що економічне співробітництво між Грецією та країнами ЄС у 1967—1973 рр. стабільно поліпшувалося. Зокрема, в 1967 р. зовнішньоторговельний обіг між ними становив 878 млн. дол. США, а в 1974 р. — уже 2588 млн. дол. США. Після повалення військової диктатури в 1974 р. Греція відновила процес інтеграції до ЄС і в 1979 р. був укладений договір про вступ країни до Європейських співтовариств у 1981 р.

Наочними є демографічні зміни, що відбулися в суспільстві Греції за час її членства в ЄС. Упродовж 27 років кількість населення збільшилася з 9,5 млн. до

11,1 млн. чол. Однак при цьому, якщо в першій половині 80-х років XX ст. приріст населення відбувався за рахунок високих темпів народжуваності, суттєвого зменшення рівня дитячої смертності, подовження середньої тривалості життя, то в 90-ті роки XX — на початку XXI ст. він залежав більше від зовнішніх чинників, насамперед, притоку мігрантів із третіх країн. Беззаперечними є успіхи Греції у вирішенні проблеми дитячої смертності за час участі в ЄС. Так, зокрема, у 1960 р. цей показник становив 40,1 дитину на 1000 новонароджених, в 1980 р. — 17,9 смертей, а в 2006 р. — 3,8 відповідно. При цьому середньоєвропейський показник у 2006 р. становив 4,7 смертей на 1000 новонароджених.

Аналізуючи вікову структуру населення Греції, слід відзначити зменшення частки молоді віком до дев'ятнадцяти років. Якщо в 1960 р. вона становила 31,7 %, то в 2005 р. — 19,9 % відповідно. У першому випадку такі показники забезпечувалися через високий рівень народжуваності; відносно ранній середньостатистичний вік молодят; а також наявність певних ускладнень, пов'язаних із можливістю жінок мати постійну роботу та займатися власною кар'єрою. Сучасні показники є наслідком зменшення кількості новонароджених і поступовим збільшенням середньої тривалості людського життя, і, відповідно, старінням нації. Знову-таки, подібні процеси не є виключно грецьким явищем і характерні практично для всіх країн-членів ЄС. У свою чергу, частка пенсіонерів у 2005 р. становила 17,9 % населення країни, а в 2050 р., за підрахунками експертів Евростату, їхня кількість

зросте до 33 %, перетворившись на одну з основних проблем грецького суспільства.

Наприкінці 1970-х років розпочалося падіння народжуваності, яке призвело до того, що в 1985 р. уперше в історії Греції кількість народжених дітей була менша за необхідний для природного зростання мінімальний рівень. Він становив 1,67 дитину на жінку. У подальшому це падіння тривало й досягло історичного мінімуму в 2003 р., коли становило лише 1,28 дитину на кожну жінку. В 2004 р. норми народжуваності трохи збільшилися до 1,29 дитину на жінку, однак на сьогодні цей показник знаходиться значно нижче за необхідний мінімум у 2,1 дитину на жінку. Причини даного явища полягають як в об'єктивних, так і суб'єктивних факторах. Насамперед, аналізуючи динаміку зменшення рівня народжуваності в країнах Європи не можна не помітити той факт, що вона певним чином залежить від поліпшення соціально-економічного становища населення, оскільки воно майже завжди супроводжується процесами емансипації жінок. Серед іншого, цей процес передбачає активне залучення жінок до системи вищої освіти та активний пошук постійної висококваліфікованої роботи. А це, в свою чергу, знижує зацікавленість жінки в народженні

УКРАЇНА – ГРЕЦІЯ

дітей в більш ранньому віці і, відповідно зменшує загальну кількість дітей, народжених за її життя. Крім того, необхідно зазначити, що підвищення життєвого рівня грецького суспільства призвело до зростання вимог до побуту, а також споживчих витрат.

Одним із безперечних досягнень Греції на шляху євроінтеграції став розвиток системи освіти, яка є цент-

ралізованою та безкоштовною. Країні вдалося значно просунутися на шляху досягнення безперервності процесу отримання освіти. Зокрема, лише 15,9% населення віком від 18 до 24 років не продовжили навчання, що збігається з середньо-європейськими показниками. Успіхи Греції в даній галузі підтверджуються тим фактом, що 82% молоді віком від 20 до 24 років має закінчену середню освіту. Для порівняння, в Італії цей показник становить 73%.

Слід зазначити, що питання збереження безкоштовної освіти в Греції на сьогодні є однією з найгостріших проблем внутрішньої політики країни. Плани грецького уряду створити при-

ватні навчальні заклади, в яких за навчання довелось б платити, нашохується на опір із боку учнів середніх шкіл, вищих навчальних закладів. Крім того, це питання розвело по обидва боки барикад політичні партії та громадські організації країни. Так, зокрема, за її збереження виступає опозиційний Всегрецький соціалістичний рух (ПАСОК) і досить впливова Комуністична партія Греції (КПГ), а також анархістські та антиглобалістські осередки. За доповнення державних навчальних закладів приватними виступає партія "Нова демократія", чий лідер К. Караманліс є Прем'єр-міністром країни.

Таким чином, Греція з часу вступу до ЄС зробила ва-

гомі кроки на шляху покращення соціально-економічного становища населення країни. Насамперед, це стосується медичного забезпечення, соціальної допомоги та розвитку сфери освіти в країні. Слід також зазначити, що Греція на сьогодні переживає процеси, які, у переважній більшості, характерні для всіх членів Європейського Союзу. Це, в свою чергу, доводить не лише високий рівень інтегрованості країни в ЄС, а й необхідність комплексного, загальноєвропейського вирішення наявних проблем.

Максим БУЛИК,
*старший викладач
Маріупольського
державного
гуманітарного
університету*